

N:o 2.

Af herr **von Strokirch**, angående skrifvelse till Konungen
i fråga om åtgärder för vattenaftappning från och torrläggning af vissa sankmarker.

Nyttan och nödvändigheten af utdikning och torrläggning af vårt fäderneslands många och vidsträckta vattensjuka marker har redan länge (sedan mer än ett halft sekel) varit af statsmagterna erkänd och beaktad såsom en för landets framtid synnerligen viktig angelägenhet med hänsyn ej blott till de stora områden, som kunna odlas för att bära gräs, säd eller skog, utan ock till hvad som kan vinnas för förbättrande af klimatet samt minskning i skogarnes försumpning, frost och dimma m. m.; betydliga anslag hafva också tid efter annan blifvit beviljade att utgå, dels såsom odlingslån, dels för befrämjande af myrutdikningar och vattenafledningar för minskande af frostländigheten inom närliggande markér eller bygd, hvarvid staten bestrider till och med halfva kostnaden, hvilket onekligen redan åstadkommit stor nytta. Men odlingslånen kunna endast erhållas der de nyodlade fälten beräknas kunna fullt betala ej blott vattenaftappningen och afdikningen samt odlingen utan ock alla deraf följande kostnader för uppsättning af inventarier och byggnader m. m.; och anslag till myrutdikningar för frostländighetens minskande kunna, med undantag för de nordligaste länen, endast utfås af dem, för hvilka frostländighetens minskande å deras åkrar har större värde än halfva kostnaden för vattenaftappningen och afdikningen och kunna således i allmänhet ej förekomma annat än vid mindre omfattande företag, der detta ej delvis ingår i ett odlingsföretag.

Sankmarker af mycket stor vidd och dertill särdeles lämpliga för utdikning och odling finnas, såsom allmänt bekant är, flerstädes

inom vårt land; dessas utdikning torde emellertid för en lång framtid förhindras af egarnes oförmåga att bära därför erforderliga utgifter. För sådana stora (hvardera ofta omfattande mångtusende hektar) moss- och sankmarker, i de flesta fall högmossar, som årligen tillväxa och utbreda sig, försumpas skogsmarken, utdödas skog samt försämras klimatet och således äro för landet i dess helhet de mest förderliga, kan dock icke någon andel af ofvannämnda anslagsmedel erhållas; äfven om understöd i någon form skulle kunna beredas, blefve kostnaderna för torrläggningen betydliga och innehafvare af smärre hemmansdelar skulle på sina lotter få så stora vidder, att de ej vågade utsätta sig för de svårigheter, som deraf skulle följa. Dessa nu omnämnda, för landet i dess helhet mest skadegörande sankmarker, äro likvisst de, hvilka staten i och för det stora allmännas intresse företrädesvis bör taga under sin vård och till fördel både för sig och den enskilde träda emellan och bekosta anläggningen; de betänkligheter och svårigheter, som vid tillämpningen af denna tanke möjligen skulle möta, torde väl icke blifva större, än att de skulle kunna lika väl öfvervinnas här i landet som det skett i andra länder, der statsmagterna för likadana ändamål gjort stora uppoffringar. Bedömandet af en sankmarks storlek för att dess torrläggning skall anses öfverstiga den enskildes tillgångar och böra bestridas af staten bör i hvarje fall göras beroende af förutgående undersökning; förslagsvis kan här endast nämnas 3,000 hektar.

Då staten redan nu under vissa vilkor utan återbetalningsskyldighet bidrager med halfva kostnaden i och för frostländighetens minskande, synes mig staten kunna gå ännu ett steg i den riktningen och ensam utföra vattenaftappning och torrläggning af stora vidsträckta s. k. högmossar och därför såsom ersättning för dess utlägg erhålla eganderätt till så mycket af sankmarken, att dess värde, beräknadt före torrläggningen, skulle motsvara halfva kostnaden samt derjemte lösningsrätt till mossen, efter enahanda värde, för ett belopp motsvarande den andra hälften af kostnaden. Den härigenom förvärfvade marken blefve kronodomän att hufvudsakligen användas till skogsbörd, hvarför medlen för densammas torrläggning kunde anordnas att utgå från försäljningssummor för försålda kronoegendomar. Det vore ju, i likhet med inköp af kalmarker för skogssådd, ett utlägg för tillfället med förhoppning på framtida fördel. Det nu anförda angår hufvudsakligen torrläggning af s. k. skogsmossar, men det finnes äfven andra fall, då kronan torde böra bekosta en sådan, nemligen icke allenast, der alla delegarne i en till odling lämplig stor sankmark äro villige att till kronan öfverlemnast vinstjorden, utan äfven der en eller flere delegare i ett torrlägnings-

företag ville till kronan afstå en viss del af sin sankmark och derjemte deras rätt till erhållande af vinstjord från andra, i företaget ej ingående delegare i marken. Förr än kronan inlåter sig på något af de här framställda förslagen, bör gifvetvis noga undersökning och utredning om företagens omfång och kostnad i hvarje fall förutgå. Frågan, huru dessa i rent tekniskt, administrativt, kameralt och juridiskt hänseende böra ordnas och utföras, torde här ej böra vidröras, helst som sjelfva hufvudfrågan: i hvilka fall bör torrläggning af större sankmarker bekostas ensamt af kronan? fordrar en närmare utredning, än hvad en enskild motionär kan lemna. Derfor tillåter jag mig hemställa om en Riksdagens underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville taga i nådigt öfvervägande, om ej lämpligt vore,

att staten, för befrämjande af klimatets förmildrande och landets fruktbarhet samt befolkningens utkomst, ensam, efter i hvarje särskildt fall förut skedd undersökning och utredning, bekostade vattenaftappning och torrläggning af

dels stora för klimatet äfvensom i flera andra afseenden skadliga ofruktbara s. k. högmossar mot erhållande af eganderätt till så stor andel af sankmarken, att dess värde, beräknadt före torrläggningen, motsvarade halfva den utlagda kostnaden samt derjemte lösningsrätt till mossen efter enahanda värde, för ett belopp motsvarande den andra hälften af kostnaden;

dels stora för odling särdeles lämpliga sankmarker, der alla delegarne å ett odlingsföretag äro villige att till kronan öfverlemna vinstjorden, äfvensom der en eller flere delegare i ett sådant vilja till kronan afstå en viss del af sin sankmark och derjemte deras rätt till erhållande af vinstjord från andra, i företaget icke ingående, delegare i marken.

samt att Kongl. Maj:t i sådant fall ville i nåder föreslå Riksdagen närmare bestämmelser.

Stockholm den 20 januari 1898.

Fr. von Strokirch.